

Gespreksvoering met kinderen bij vermoedens van kindermishandeling

Inleiding

Bij (ernstige) zorgen om een kind kan je met het kind praten om na te gaan of je zorgen terecht zijn. Het kan ook voorkomen dat een kind zelf je in vertrouwen neemt. Het is belangrijk dat je bewust bent van je **rol** tijdens een gesprek met een kind. Het is **niet** de bedoeling jouw **eigen zorg** met het kind te bespreken of te bepalen of het kind wel of niet in de knel zit, een **diagnose** te stellen.

Het **doel** van een gesprek met een kind kan zijn: informatie inwinnen waarbij de **beleving** van het kind centraal staat, steun bieden of het kind motiveren om eens met een ander (kindertelefoon) te gaan praten. Professionals zien vaak erg op tegen dergelijke gesprekken omdat ze het moeilijk vinden hun houding te bepalen tegenover het kind. Het oefenen van gespreksvaardigheden kan meer zelfvertrouwen geven bij het voeren van dit soort gesprekken. Daarom is het belangrijk dat professionals zich bewust zijn van een aantal voorwaarden die bij het voeren van een gesprek met een kind van belang zijn.

Geheimhouding

Je kan beter **niet van tevoren geheimhouding toezeggen** aan een kind. Veel kinderen willen in eerste instantie alleen iets vertellen als er beloofd wordt om het tegen niemand anders te zeggen. Als deze belofte gegeven wordt, komt je voor een groot dilemma te staan als het kind bv. zou vertellen dat het mishandeld wordt: je moet dan of het vertrouwen van het kind schenden of medeplichtig worden aan het in stand houden van een schadelijke situatie.

Wanneer je een kind geheimhouding belooft uit angst dat het kind anders blijft zwijgen, moet je bewust zijn van de consequenties van deze belofte. Als je geen geheimhouding wil toezeggen kan zij het kind wel beloven dat zij geen stappen zal ondernemen zonder dit van te voren aan het kind te vertellen.

Loyaliteit

Een ander belangrijk punt is dat je bewust moet zijn van de sterke **loyaliteitsgevoelens** van een kind ten opzichte van zijn ouders. Probeer het gesprek zonder (voor)oordelen in te gaan en stel je open voor alles wat het kind vertelt. Val nooit de ouders af tegenover het kind, al hebben ze nog zulke afschuwelijke dingen gedaan. Het kind zal geen vertrouwen meer hebben in iemand die zijn ouders veroordeelt en zal zich meestal niet meer openen.

Voorwaarden voor goed contact tijdens een gesprek met een kind

1. Echtheid en gelijkwaardigheid

Dit betekent dat je jezelf probeert te zijn in de relatie met het kind. Hoewel je ouder bent dan het kind zijn jullie ook gelijkwaardig; jullie zijn allebei mens. Dit betekent niet dat je elke emotie die je ervaart eruit gooit. Het betekent wel dat je bewust bent van jouw eigen gevoelens en die niet ontkent of probeert te verdringen. Er moet overeenstemming zijn tussen dat wat jij ervaart en voelt en dat wat jij zegt en doet. Praat niet op een kinderachtige toon tegen een kind, maar pas je woordkeuze wel aan.

Een professionele houding vereist oprechte belangstelling, een sfeer van veiligheid en het vermogen een goede ontvanger te zijn; dat wil zeggen op kunnen merken wat de gevoelens van het kind zijn en daarbij aan kunnen sluiten.

Een dergelijke houding vormt een basis voor vertrouwen. Kinderen voelen heel goed aan wanneer iemand echt is of een façade ophoudt of doet alsof.

Te gebruiken gesprekstechnieken: actief luisteren, ik-boodschap en benoemen van gevoelens.

2. Empathie

Empathie is het vermogen om je in te leven in de gevoelens van het kind. Empathie is het begrijpen van de ervaringen en gevoelens van het kind in hun betekenis voor dat kind. Het is belangrijk dat je de gevoelens van het kind niet alleen aanhoort maar door woorden of op een niet verbale wijze aangeeft de beleving van het kind van binnen uit te verstaan.

Te gebruiken gesprekstechnieken: actief luisteren, doorvragen en benoemen van gevoelens.

3. Acceptatie

Acceptatie houdt in dat je het kind accepteert zoals hij is. Het wil niet zeggen dat je het eens moet zijn met de gedachten of gevoelens van het kind maar wel dat je deze accepteert zonder ze verder te veroordelen.

Te gebruiken gesprekstechnieken: actief luisteren en complimenten geven.

Aandachtspunten tijdens een gesprek met een kind die in de knel zit:

- Ga op hetzelfde niveau zitten als het kind en zorg voor een veilige plek om te praten.
- Zorg ervoor dat je je bewust bent van je rol.
- Geloof het kind en trek zijn verhaal niet in twijfel. Onderschat of bagatelliseer de ernst van de situatie niet.
- Spreek waardering uit voor het feit dat het kind de moed heeft om z'n verhaal te vertellen.
- Haast het gesprek niet, laat het kind in eigen tempo vertellen.
- Stel geen "Waarom" vragen- deze kunnen, ook als deze goed bedoeld zijn, negatief en veroordelend overkomen.
Voorbeeld: Waarom heb je dat gedaan? betekent dan *Dat had je niet moeten doen.*
- Stel geen suggestieve vragen. In die vragen doe je al een suggestie voor het antwoord. Jouw eigen ideeën en vooronderstellingen liggen besloten in de vraag. Een mogelijke reactie op suggestieve vragen is dat een kind dicht klapt.
Voorbeeld: Jij hebt dat zeker gedaan?
- Maak vooral gebruik van LSD (Luisteren, Samenvatten en Doorvragen) en voorkom OMA (Oordelen, Mening geven en Adviseren).
- Pas je aan bij het woordgebruik van het kind. Vraag om verduidelijking als je het niet goed begrijpt.
- Vertel het kind dat het niet zijn schuld is dat dit is gebeurd en evenmin zijn verantwoordelijkheid.

- Vertel het kind dat hij niet de enige is die zoiets overkomt en dat hulp mogelijk is.
- Dring niet aan als het kind je vragen ontwijkt maar hou de deur voor het contact wel open.
- Maak regelmatig gebruik van 'ik-boodschappen'.

(Bron: Protocol Kindermishandeling Noord-Holland, 2011)

Samenvatting:

Doelen gespreksvoering kinderen:

- Informatie inwinnen waarbij de beleving van het kind centraal staat
- Steun bieden
- Motiveren om met een ander verder te gaan praten.

Extra bij kinderen:

- Geheimhouding: je kan beter niet van tevoren geheimhouding toezeggen aan een kind.
- Loyaliteit: probeer het gesprek zonder (voor) oordelen in te gaan en stel je open voor alles wat het kind vertelt. Ga vooral in op de beleving van het kind. Val nooit de ouders af tegenover het kind, al hebben ze nog zulke afschuwelijke dingen gedaan.

Voorwaarden:

- Echtheid en gelijkwaardigheid
  - Jezelf zijn op basis van gelijkheid
  - Te gebruiken gesprekstechnieken: actief luisteren, ik-boodschap en het benoemen van gevoelens.
- Empathie
  - Inleven
  - Te gebruiken gesprekstechnieken: actief luisteren, doorvragen en benoemen van gevoelens.
- Acceptatie
  - Accepteren van hoe het kind.
  - Te gebruiken gesprekstechnieken: actief luisteren en complimenten geven.

